

УДК: 628.4.

В.Мельніченко, магістр, гр. ЕО-22М

Центральноукраїнський національний технічний університет

УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ НА РІВНІ ДОМОГОСПОДАРСТВ

У статті розглядається управління відходами на рівні домогосподарств як важливий аспект екологічної стратегії, спрямованої на зменшення обсягів відходів та їх негативного впливу на навколишнє середовище. Аналізуються види відходів, методи їх управління, а також виклики, з якими стикаються окремі домогосподарства.

відходи, утилізація, соціальні аспекти

Постановка проблеми. Зростання населення та зміни в способах споживання призводять до збільшення обсягів відходів, які утворюються на рівні домогосподарств. За даними Світової організації охорони здоров'я (СОЗ), понад 2 мільярди тонн відходів щорічно утворюється лише в домогосподарствах. Неefективне управління цими відходами може призвести до серйозних екологічних, соціальних та економічних проблем. Тому важливо вивчити різні аспекти управління відходами на рівні домогосподарств та запропонувати практичні рекомендації.

Актуальність дослідження. Актуальність теми управління відходами на рівні домогосподарств зростає в умовах глобалізації та зміни клімату. Питання утилізації відходів стало критично важливим для забезпечення сталого розвитку міст і сіл, покращення якості життя населення та збереження природних ресурсів. Стратегії, що базуються на екологічній свідомості, можуть значно поліпшити ситуацію з відходами, зменшуючи їх кількість і підвищуючи рівень переробки.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у вивченні проблем управління відходами на рівні домогосподарств, аналізі існуючих методів та розробці рекомендацій для покращення ситуації.

Завдання дослідження:

- проаналізувати види відходів, що утворюються у домогосподарствах.
- вивчити методи управління відходами на рівні домогосподарств.
- оцінити виклики, з якими стикаються домогосподарства в управлінні відходами.
- запропонувати практичні рекомендації щодо покращення управління відходами на рівні домогосподарств.

Об'єкт дослідження - управління відходами на рівні домогосподарств, включаючи види відходів, методи їх утилізації, культурні та соціальні аспекти, що впливають на управлінські рішення.

Управління відходами на рівні домогосподарств є важливим елементом екологічної політики та сталого розвитку. Відходи, що утворюються в домогосподарствах, можуть мати значний негативний вплив на навколишнє середовище, якщо їх не утилізувати належним чином. З метою зменшення цього впливу та забезпечення стійкості ресурсів, важливо впроваджувати ефективні практики управління відходами [1].

Відходи, що утворюються у домогосподарствах, можна класифікувати на кілька категорій:

1. Біологічні відходи: залишки їжі, рослинні відходи, упаковка з біоматеріалів.
2. Сміття: упаковка, пластикові та скляні пляшки, папір.
3. Небезпечні відходи: батарейки, медичні відходи, хімічні засоби.

4. Тверді відходи: меблі, побутова техніка, інші предмети, які більше не використовуються.

Управління відходами на рівні домогосподарств може включати [2]:

- Зменшення утворення відходів: акцент на свідоме споживання, уникнення надмірної упаковки, використання багаторазових виробів.

- Повторне використання: передача непотрібних речей іншим, продаж на онлайн-майданчиках, перетворення старих предметів у нові.

- Переробка: відділення відходів за категоріями для подальшої переробки, що включає папір, пластик, скло та метали.

- Компостування: перетворення органічних відходів у компост, який може використовуватися для удобрення ґрунту.

Попри переваги, існують певні виклики, які ускладнюють управління відходами на рівні домогосподарств. Серед них можна виділити наступні:

- відсутність базових знань: багатьом домогосподарствам не вистачає знань про правильне поводження з відходами та їх переробку.

- обмеження в інфраструктурі: недостатня кількість пунктів збору вторинних сировин або компостування.

- культурні бар'єри: в деяких громадах існують стереотипи, які заважають впровадженню екологічних практик.

Домогосподарства виробляють різноманітні види відходів. Наприклад, за даними Державної служби статистики України, більша частина відходів у домогосподарствах – це органічні відходи, що становлять близько 40% від загального обсягу.

Переробка є важливим аспектом управління відходами. Багато домогосподарств не знають, які матеріали підлягають переробці, що призводить до їх змішування з іншими відходами. Ефективна система збору та переробки відходів може суттєво знизити навантаження на сміттєзвалища.

Соціальні фактори також відіграють важливу роль у управлінні відходами. Дослідження показують, що рівень освіти та соціально-економічний статус домогосподарств впливають на їхнє ставлення до утилізації відходів. Громадські ініціативи можуть стимулювати населення до активнішої участі в управлінні відходами.

Концепція «нульові відходи» (Zero Waste) — це стратегія, що передбачає зменшення відходів до нуля шляхом їх мінімізації, повторного використання та переробки. Основна мета цієї концепції полягає в тому, щоб забезпечити сталий розвиток, зменшуючи негативний вплив на навколишнє середовище. «Нульові відходи» означає не лише скорочення кількості відходів, що потрапляють на сміттєзвалища, а й відмову від неекологічних матеріалів і практик.

Впровадження програм зменшення утворення відходів, таких як «нульові відходи», може суттєво знизити їх обсяги. Різні країни, які реалізували такі програми, демонструють значні успіхи у зменшенні кількості відходів, що потрапляють на сміттєзвалища.

Освіта населення є ключовим фактором у зміні поведінки споживачів і впровадженні програм зменшення утворення відходів. Незалежно від того, наскільки ефективною є програма з управління відходами, без активної участі населення та його свідомого ставлення до проблеми, результати можуть бути обмеженими.

Екологічна свідомість населення може бути значно підвищена за рахунок освітніх програм, які інформують про негативний вплив відходів на навколишнє середовище. Це може включати проведення семінарів, лекцій, публікацій в медіа, участь у екологічних акціях. Залучення населення до активних дій може сприяти формуванню екологічної культури.

Освіта населення щодо правильного роздільного збору відходів є важливим аспектом ефективного управління відходами. Багато людей не знають, які матеріали підлягають переробці, і вважають, що всі відходи можна викидати разом. Інформування про переваги

роздільного збору може призвести до зростання рівня переробки та зменшення обсягів відходів.

Включення громади в процес управління відходами сприяє зміцненню зв'язків між людьми та покращує їх ставлення до утилізації відходів. Освітні програми можуть включати практичні заходи, такі як організація збору вторинної сировини, акції з очищення території, навчання компостуванню. Залучення громади сприяє формуванню спільних цінностей та відповідальності за стан навколишнього середовища [3].

Освітні програми можуть навчити населення сталому споживанню, яке передбачає свідомий вибір товарів, усвідомлення впливу споживчих звичок на навколишнє середовище. Важливо пояснити, що кожен може зробити внесок у зменшення обсягів відходів, обираючи екологічні продукти, уникаючи одноразових товарів і підтримуючи місцевих виробників.

Висновки. Ефективне управління відходами на рівні домогосподарств є критично важливим для зменшення загального обсягу відходів та їх негативного впливу на навколишнє середовище. Впровадження програм зменшення утворення відходів, зокрема концепції «нульові відходи», може суттєво знизити їх обсяги. Успішні приклади з різних країн свідчать про те, що ефективні стратегії управління відходами здатні змінити ставлення суспільства до екологічних проблем.

Однак для досягнення успіху в цій сфері необхідно приділяти особливу увагу освіті населення. Підвищення екологічної свідомості, розуміння важливості роздільного збору відходів, активна участь громади та розвиток навичок сталого споживання – це ключові елементи, які можуть забезпечити ефективне управління відходами на рівні домогосподарств і сприяти сталому розвитку суспільства. Зміна культури споживання, акцент на повторному використанні та компостуванні може стати основою для сталого розвитку.

Список літератури

1. Закон України «Про управління відходами» від 20 червня 2022 року № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text> (дата звернення 20.11.2023)
2. Problem of municipal solid waste of Ukraine and ways to solve it. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1049/1/012019/pdf> (дата звернення 19.11.2023)
3. Пропозиції Європейської бізнес асоціації щодо відновлення України. Жовтень, 2022 рік, (Екологічні питання с. 52) URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/EBA_VIDNOVLENNYA_EKONOMIKY_UKRAYINY.pdf (дата звернення 20.11.2023)